

LIBER I.

PRIMA

REI HERBARIAE RUDIMENTA.

In duas naturaliter disciplinas rei herbariae scientia diducitur: quarum altera complectitur formarum variarum differentias, specierum generumque distributionem systematisque cognitionem, altera vero versatur in plantarum fabrica exponenda partiumque usu investigando. Illa, historiae naturalis pars; haec potissimum ad physiologiam refertur.

Quodsi in utriusque disciplinae historiam inquiremus, aetate prior physiologia plantarum necessario esse debet. Pristinum enim hominum genus vel patriae terrae hactenus adhaesit, ut remotarum regionum natura ac corpora naturalia eos plane laterent; vel, dum pervagarentur etiam alias terras, vitae tamen sustentandae ac quotidianorum solummodo emolumentorum curam habuerunt. Gentes eae *αὐτόχθονες* fructus sine dubio horaeos sylvarum camporumque pascuorum gramina cognoverunt, quum victum praeberebant quotidianum. Ea vero cognitio, e solo adspectu proficiscens, notas haudquaquam characteristicas complectebatur, neque unquam disciplina tradi poterat.

Communis ea intelligentia ad solum usum quotidianum intenta ad scientiae dignitatem evehi nequaquam poterat, nisi liberalior naturae adspectus meditationi ansam praeberet. Quod nostris demum temporibus factum est, quum rei herbariae disciplina, a vili illo quotidiani usus respectu libera, maiori studio agitari coepit et nobiliori.

Neque reticenda est alia caussa impediti apud priscae gentes huius studii, mirabilium nimirum amor, quo irretitos videmus homines literarum rudes atque ab animi cultu alienos. Capitur omnis infantia generis humani adeo miraculorum studio, ut nusquam caussas naturales, sed divinam ubique efficaciam, nexum nusquam naturae operam, sed mira ubique quaerat ac incredibilia. Mutationes specierum, ortus plantarum ex animalibus, animalis ipsa vegetabilium indoles infantili humani generis aetate creduntur et defenduntur.

Historicam plantarum cognitionem aetate antecellere physiologia necessario debet. Protinus enim ut in caussas rerum naturalium inquiri coepisset, plantarum etiam, hominibus quotidie obviarum, ortus hominum mentes excitavit. Ortum autem vegetabilium earumque naturam infantilis illa aetas, comparatis semper animalibus, ex iisdem fere fontibus deduxit. Inertia enim humano generi eo carior, quo ruidius est: inexplicabilia fugit, faciliorem ubique expositionem in viribus divinis

et animatis petit, quas mythologia iam suppeditat; abhorret autem ab operosa illa et difficillima singularum rerum inquisitione, e qua verum proficiscitur ratiocinium. Inde exponendus est arctissimus ille nexus mythicae theogoniae et physiologiae, quam priscum philosophorum genus protulit.

Ante autem, quam haec ulterius peruestigemus, necessarium arbitramur in antiquissimis literarum et artium monumentis plantarum vestigia persequi, ut eo melius pateat, quantus fuerit antiquarum cognitionum ambitus, ac quales imprimis plantae ab antiquitate fuerint aestimatae. Omne quidem id disputationis genus difficultates plurimas habet, tum quod remotissima illa tempora sunt, tum quod regiones eae, quas prisca mortalium gens incolebat, haud satis etiamnum peruestigatae sunt, tum denique, quod plantae ab auctoribus antiquissimis obiter duntaxat et quasi aliud agatur, nominari solent. Regiones orientales, quas generis humani vocaveris incunabula, a *Rauwolfio*, *Belonio*, *Buxbaumio*, *Tournefortio*, *Hasselquistio*, *Forskoleo*, *Billardero* et *Sibthorpio* peragratae, plantarum feracissimae, plurimum videntur saeculorum labores requirere, priusquam tota antiquitas sufficenter illustrata fuerit.

Ol. Celsii et *Claud. Salmasii* studia, dignissima quidem, non possunt tamen non desiderium excitare ulteriorum inquisitionum.

FLORA BIBLICA.

Tum *Wettii* tum *Vateri* nuperrimis disputationibus antiquissima aetas variorum capitum biblicorum tantum abest ut penitus negetur, ut potius adfirmari etiamnum debeat, Mosaicorum librorum nonnulla loca aetate omnino priora ceteris omnibus humani generis monumentis esse: licet adspersa sint plurima e feriore, praesertim regum Israeliticorum aetate.

Gens, cuius antiquissima literarum monumenta hic percontamur, e Perfide orientali, s. Arachofia (quae ab oriente Candaharam contingit, septentrionali sui parte Bactriae contermina) aut Caschmirae vallibus, ut *Herdero* placuit et *Hartmanno*, in Mesopotamiam, dein in Palaestinam migravit, unde in Aegyptum ducta, saeculis quinque elapsis demum Palaestinam iterum habitavit. Sub potentissimo eius gentis rege, Salomone, vicinae Tyri exemplo incitatum commerciorum et navigationum studium effloruit, ut naves Salomonis cum tyricis oras maris rubri et perfici sinus ipsasque maris indici insulas appellerent. Ex eo inde tempore plantarum et aromatum, quae in India orientali proveniunt, cognitio ad eam gentem transivit. Quum tandem fato acciderit, ut regnum Israeliticum a Mediae, Babyloniae et Assy-

riae regibus everteretur, captivaeque tribus in contumelioso exilio per ducentos fere annos degere deberent, divitiarum, quas India fert et Persia, cognitionem haurire facile potuerunt.

Sequentem libet indicem plantarum biblicarum exhibere, qui, systema Linnaeanum sequens, probabilibus ut plurimum coniecturis nititur.

Olea europaea (תאית) ex antiquissimis est, quae in diluvio Noae iam memoratur (*Genes.* 8, 11.) Eius feracitas ac optimus proventus in terra promissionis maxime celebratur (*Deut.* 6, 11. 28, 40.). Id *Theophrasti* (*hist.* 1, 18.) testimonio confirmatur, qui oleam maxime syriacam praedicat.

Crocus sativus (קרוקוס) per totum Orientem sponte crescens, ob odorem (*Cant.* 4, 14.) suavem laudatur, sicut et Homeridae eum (*hymn. in Pan.* 25.) cum hyacintho simul nominant.

Cyperus Papyrus (פפירוס) in limo Nili et Euphratis proveniens, saepius laudatur in pristinis iis libris. Bildadus apud Iobem (8, 11.) quaerit, possitue Papyrus crescere absque limo? Et obscuro illo loco (*Esai.* 18, 2.) navigia e papyro fabricata citantur, quorum antiqui omnes, maxime *Theophrastus* (*hist.* 4, 9.) meminerunt.

Arundo vulgaris, modo פפירוס modo קרוקוס dicta, haud facile determinatur. Complectitur autem gramina et cyperoideas, quae in Nilo, mari rubro et Syriae fluminibus crescunt: nimirum *Cyperum*

niloticum, longum et fastigiatum; Scirpium articulatum et maritimum; Arundinem Donacem; Saccharum cylindricum Vahl., biflorum Forsk., Andropogonem arundinaceum Schrad., annulatum Forsk.

Andropogon Nardus (נרד) gramen radice fragrantissima, cuius solummodo *Cant.* 1, 14. 4, 13. mentio fit. *Ionesius* quidem (*Transact. of the soc. of Bengal*, 2. p. 405.) probare studet, *Valerianae Spicae Vahl.* radicem Nardum veterum exhibere. Perperam autem id fieri, patet e *Dioscoridis* (1, 6.) *Avicennae* (lib. 2, 225.) maxime vero ex *Abu'l Fadli* (*Cels. hierob.* 2, 3.) descriptione, qui gramen esse Nardum, discrete aiunt. Copiosissime autem provenit ea planta in Gedrosiae provincia, hodie Mekran dicta, quae Indico oceano contermina, a septentrione Turan contingit: ubi Alexandri exercitus tanta abundantia eam deprehendi, ut pedibus calcata aërem fragrantia impleret (*Arrian. exped. Alex.* 6, 22.). Naves punicae, *Arriano* eodem teste, inde Nardum advehebant, quo factum est, ut et Salomonis tempore gens Israëlitica eam obtineret.

Frumentorum species, in s. scriptis obvia, sunt *Hordeum vulgare* (חֲבֵטָה), antiquissimum frumentum (*Plin.* 18, 7.), quod sponte sua crescere ad flumen Araxen (Kur) in Phaetacaria (Georgiae parte orientali) testatur *Moses Cho-*

renensis (geogr. p. 560.) Hordeum nudum sponte nasci in Balascham, provincia Indiae maxime boreali *Marcus Paulus* saec. XIII. vidit. (*Ramusio viaggi* 2. f. 10. a.)

Triticum aestivum s. *hybernum*, (חֶמְדָּה) quod laetissime et abundantissime in terra promissionis (*Deuter.* 8, 8.) proveniebat. Id sine dubio ex India pristini Ebraei. In Musicani enim regione sponte sua crescere testatur *Strabo* (15. p. 1017.) *Andreas Michaux* Triticum Speltam spontaneum invenit anno 1782 in Persiae provincia Hamadan (*Lamarck. encyclopéd. méth.* 2, 560.)

Triticum Spelta (חֶמְדָּה), quod ferotinum frumentum (*Exod.* 9, 32.) vocatur et *Sorghum vulgare Pers.* (סֹרְגְהוּ), quod peculiarem *Forskoleus* speciem credidit, *Holeus Dochna* dictam. Et nostrorum temporum Arabes سِدْن Sorghum appellant (*Cels.* 1, 455.)

Ficus Carica (תְּאֵנָה) ex vulgaribus arboribus fructiferis earum terrarum, quas gens Israelitica incoluit.

Ficus Sycomorus (שִׁקְמֹן) in Aegypti et Palaestinae convallibus et pascuis frequentissima. Cedrorum (צִדְרִים) tantam copiam procreasse Salomo dicitur (*2 Reg.* 10, 27.) quanta Sycomorum fit in convallibus. Tanquam materiem vilio-rem ligno cedrino *Esaias* (9, 10.) Sycomoros memorat: unde, quanto in errore versatur *Sick-*

Ierus (*Gesch. der Obstcultur*, 117.) Moros habens eos Sycomoros, patet. De Sycomoro vid. *Warnekrosii collectanea in Repertor. für bibl. Lit.* 11, 7. 12, 3.

Solanum insanum (סלנין) citatur *Mich.* 7, 4. et *Proverb.* 15, 19., quod spinis horridum fit. Vocatur autem pari nomine arabico (حديق) frutex, in Phoenicia abundans, qui Melongenae fatis similis fit (*Abu'l Fadli* apud *Cels.* 2. p. 41. 42.).

Zizyphus vulgaris (זיזיפוס) per totam Syriam abundans, velut vulgaris vepres Pinui Cembrae opponitur (*Es.* 55, 13.).

Zizyphus Paliurus (פליורוס) in arvis sterilibus crescens, (*Prov.* 24, 31.) unde et *Theophrastus* (*hist.* 3, 17.) cum Rubo componit, et *Virgilius* (*ecl.* 5, 38.) dicit:

Pro molli viola, pro purpurea narcisso
Carduus et spinis surgit paliurus acutis.

Vitis vinifera (ויט) sponte in Armenia et Georgia crescens, ubi *Chardinus*, *Tournefortius* et *Göldenstädtius* colles prope modum omnes ea obritos invenerunt. (*Cf. Annales horticulurae, quas sub titulo Gartenzeitung* edidi, vol. 3. p. 191.) Ibi et coluit Noa primus: provenit etiam per Syriam et Aegyptum inferiorem.

Nerium Oleandrum esse arborem illam, de

quã *David* (*ps.* 1, 3.) canit, ad rivos plantatam semper virere, arbitratur *Hasselquistius* (*it. Palæst.* 226.) qui frequentissimam eam invenit.

Bubon gummiferum exhibet Galbanum, (חלב־בָּנָה) quod (*Exod.* 50, 54.) inter suffimenta citatur. Ex Abyssinia, ubi sponte provenit planta, Gummirefina hæc Nilo provehitur.

Cuminum Cyminum (כַּמְוִן) in Palæstina cultum (*Es.* 28, 25.).

Coriandrum sativum (כֹּרִיָּא) cuius semina rotunda cum Manna comparantur (*Exod.* 16, 31.). Optimum ex Aegypto venire *Plinius* (20, 20.) testatur: ubi et hodiernum colitur. (*Forsk. flor. aegypt.* p. LXIV.)

Linum usitatissimum (בִּשְׂתֵּי) ex antiquissimis inde temporibus in Aegypto colebatur (*Exod.* 9, 31.).

Lilium candidum (שׁוֹשַׁנָּה) sunt amœni convallium flores (*Cant.* 2, 1.). *Plinius* (21, 5.) Palæstinae vallem, Phaselida nominat, tanquam liliorum feracissimam. Artifex tyrius, quem Salomo iussit templum exstruere, columnarum templi apicibus formam liliorum dedit.

Narcissus orientalis *f. calathinus* *f. Ionquilla* (חַבְצֵלֶת) intelliguntur (*Cant.* 2, 1.) iuxta sententiam interpretum antiquorum Chaldaici et Arabici. Abundavit autem iis floribus Palæstina.

Acorus Calamus, var. indica est קַנְהָה הַטּוֹב

(*Ierem.* 6, 20.), quam e remotissimis regionibus apportabant. In Guzurate et Goa provenire et coli, auctor est *Garcias* (*arom.* c. 32., apud *Clus.* *exot.* p. 200.).

Allium ascalonicum (שׁוּמִים) }
 — *Cepa* (בָּצְלִים) } *Num.* 11, 12.
 — *Porrum* (הַצִּיר)

Diospyros Ebenum (הַבְּנִים). Inter mercimonia, tyriis navigiis apportata ex insulis (*Ezech.* 27, 15.) lignum ebeni citatur. Crescit autem ea arbor in Ceylonae fylvis: quam insulam tyriae naves attigerunt.

Amyris gileadenfis (בְּכַנָּה 2 *Sam.* 5, 23.) ad explicationem saltem, quam *Abu'l Fadli* (*Cels.* 1, p. 359.) exhibet. Balsam in ipsum, ex hoc frutice stillans בְּשֵׁם dicitur (*Exod.* 30, 23.).

Amyris Kafal (*Forsk.* p. 80.) est arbor turifera, quae לְבַבְנָה largitur. Crescit in Arabia. Exhibuit iconem mancam *I. Bauh. hist.* 1, 503. Exemplar arboris turiferae, quod *Adansonius* apportavit, examinatum fuit a *Lamarkio* (*encycl.* 2, 626.).

Lawsonia inermis (כַּפְּר). Flores racemosi fragrantés *Cant.* 1, 14. laudantur. Est κρόκος *Diosc.* 1, 125. Cf. *Belon. obs.* 2, 74.

Laurus Cassia (קַדְדֹה et קַצְיֵעוּת *Exod.* 30, 24. *Pf.* 45, 9.) ob suavitatem odoris celebratur. Ar-

bor in Ceylona crescens corticem largitur, quam tyriae naves advehebant.

Laurus Cinnamomum (קַיְנָמוֹן) *Exod.* 50, 23.). De Caffia et Cinnamomo antiquissima relatio apud *Herodot.* 3, 110. 111. Ibi avium ope semina propagari refertur, quod egregie confirmat nuperimus testis *Thunbergius* (*resa* 4, 185.).

Fagonia arabica (תְּרֵבֶל) *Genes.* 3, 18.). Est tribulus ille, quibus ager, cui Iehova maledicebat, abundare debebat. *Forskoleo* teste (*flor. ar.* p. 88.) spinas fert longissimas verticillatas.

Amygdalus communis (אֲמִגְדָל) per totum Orientem vulgaris, saepius citatur in libris veteris testamenti. Quia et virgae, quas Iacobus ex arbore תְּרֵבֶל resecut, ad antiquissimorum interpretum sententiam, ad amygdalum referuntur (*Genes.* 50, 37.).

Pyrus Cydonia (תְּפֵלַח) et *Cant.* 2, 3. 5. 7, 8. et aliis locis ob fragrantiam laudantur. In Palaestina sat frequens arbor.

Punica Granatum (רִמּוֹן) in Palaestina (*Deut.* 8, 8.) et Aegypto (*Num.* 20, 5.) vulgaris, fructus fert colore pulcherrimos, quibuscum genae amasiae componuntur (*Cant.* 4, 3.) et e quibus vinum ipsum conficitur (*Cant.* 8, 2.). Labitur opinione *Sicklerus* (*l. c.* p. 119.) dum malum punicum pro persico malo habet. Iucundissimos certe fructus punicae esse, patet e testimoniis, quae

Bergius (von Leckereyen, me interprete, tom. 1, p. 255.) congeffit. Perfica mala multo ferius e Persia in Asiam minorem et Aegyptum migrarunt. Fallitur insuper *Sicklerus*, dum eadem mala cum fructibus Cordiae Myxae s. *περσαιάς* Aegyptiorum commutat.

Myrtus communis (מירט).

Rubus sanctus (רובס Deut. 33, 16.), quem *Tournefortius* in Oriente invenit, in Arabiae monte Sinai ea copia crescit, ut inde is nomen acquisiverit.

Capparis spinosa (קפריס Ef. 44, 14.). Est saltem insignis inter hebraicum nomen et vocem arabicam *قرفة* consensus, quam posteriorem *Abu'l Fadli* (*Cels.* 1, p. 192.) ita exponit, ut ad nullam aliam facile plantam respicere possis.

Cistus creticus largitur Ladanum, (לבט) quod Ismaelitae et Gilead cum balsamo provehebant (*Genes.* 37, 25.). De ladano hircorum id depascentium barbis inhaerente *Herodot.* 3, 112. *Plin.* 12, 17.

Corchorus olitorius (קורכור Iob. 50, 4.) olus Arabum satis commune. Cf. *Abdollatif mem. Aegypt.* p. 8. *Alpin. de plant. Aeg.* f. 59. 40.

Nigella fativa. (נענע Ef. 28, 25.) Rabbini eam vocem sic explicant, et hodiernum Nigellae femina in Oriente pro condimentis ciborum habent.

Thymbra spicata sine dubio Hyssopus est Salomo-

nis. Namque Arabs Isaac ebnen Amram לִזְרִי; suum ad Hierosolymas frequentissimum ita describit, ut de hac specie dubitationi fere nullus superfit locus (*Bochart. hieroz.* 1, 674. ed. *Rosenmüller.*), *Hasselquistius* existimavit, *Gymnostomum truncatum* fuisse, quod is muscus muros et rudera Hierosolymitana habitet.

Bombax gossypinum et *Gossypium arboreum*, ex antiquis inde temporibus in Aegypto culta, lanam xylinam largiuntur, e qua pretiosam byssum Aegyptii texerunt (*Cf. Forsterum de bysso veterum, Lond.* 1776. 8.). Duplici nomine, בָּבִי antiquo copiose, בִּיבִי recentiori semel *Paral.* 15, 23. ea byssus citatur. Byssum Ebraeorum flavam fuisse, testatur *Pausanias* (5, 5.), *Herodotus* (3, 106.) easdem arbores describit. Male fabulosus *Philostratus* (*vit. Apollon.* 2, 20.) folia falicis familia facit.

Pterocarpus santalinus exhibet lignum depraedicatum fantalinum, (תִּלְמִים) quod tyriae naves e Ceylona apportabant. Nec postmodum id lignum in Palaestina unquam occurrebat (*1 Reg.* 10, 11.). *Koenigius* eam arborem primus in Ceylona et Indiae montibus detexit (*Linn. suppl.* p. 318. 319.).

Cicer Lens (עֲדָשִׁים).

Vicia Faba (פִּיז).

Hedysarum Alhagi (קִמְשׁוֹן, קִימוֹשׁ). *Pro-*

verb. 24, 31. *Celsius*, auctoritate R. Melech fretus (*hierob.* 2, 207.) Urticam habet. Sed Rabbinus *Petachia*, ubi de montibus Ararat loquitur, hoc nomine manifesto Hedysarum Alhagi describit (*itiner. ed. Wagenfeil. p.* 191. 192.).

Artemisia iudaica s. *Abrotanum* (אֲבֹרְטָנִים *Ierem.* 9, 15.).

Pinus Cedrus sine dubio אֲרֵזִים est, cedrus Dei, altissima arbor, quam Ebraei cognoscunt, materies optima. Regerit quidem *Celsius*, Salomonis iussu (*2 Paral.* 2, 18.) 80,000 hominum in montes abiisse ut ligna haec succiderent, nostris vero temporibus paucissimas cedros in Libano superesse. At infirmatur ea obiectio, si observamus, *Vateri* et *Wettii* inquisitionibus auctoritatem librorum Paralipomenorum satis labefactatam esse, neque numeros in iisdem obvios ad amissim intelligendos esse. Dein etiam fieri facile potuit, ut ante hos 3000 annos sylvae cedrorum montes obtegerent, dum hodie paucae superfunt.

Pinus Cembra (צִמְרֵן) ab Esaia cum cedro ob venustatem et altitudinem semper nominatur, Etiamnum frequens in Libano est.

Pinus Picea dicitur אֲרֵזִים עֵץ הַשִּׁמֶן ob terebinthinae copiam, quae inde elicitur.

Fagus Castanea forte אֲרֵזִים וְאֲרֵזִים et *Buxus sempervirens* אֲרֵזִים אֲרֵזִים est, quas *Esaia* (41, 19.) inter elegantes numerat arbores.

Juglans regia semel (*Cant.* 6, 10.) nomine
 תְּמָרָה citatur.

Quercus Ilex (תְּרֵזֶה *Ef.* 44, 14.).

Quercus Esculus (אֶשְׁכּוֹל *Ezech.* 44, 6.) in Ba-
 fanitica regione frequens, ad navigiorum materiem
 adhibita.

Cupressus sempervirens dicitur כֶּסֶם fuisse, quo
 Noa ad arcam construendam usus fuit. Creditur
 ob levitatem commodissimam materiem fuisse.

Platanus orientalis intelligitur ab antiquissimis
 interpretibus sub עֵרְמוֹן, quae *Ezech.* 31, 8. ob
 frondes venustas laudatur.

Ricinus communis sine dubio est קִיקְיוֹן, sub
 cuius umbra cubavit Ionas.

Cucumis Dudaim ob fragrantiam et bellam for-
 mam esse דַּדַּיִם *Leae* (*Genes.* 30.) videtur. Rab-
 bini quidem cum scriptoribus medii aevi plerisque
Atropam Mandragoram esse arbitrantur. Quo-
 rum sententias exposuit *Hieron. Tragus* p. 891.
 892. Neque tamen de hac radice dici potest, vel
 fragrantem esse vel esui gratam.

Cucumeres Melones et *Chate* (אֲבִטְחוֹת et
 קִשְׁאִים) anxie desiderarunt Israelitae in deserto
 (*Num.* 11, 5.). Utraque species, *Forskoleo*
 et *Denonio* testibus etiamnum frequenter in Ae-
 gypto colitur.

Cucumis prophetarum בְּרָעוֹת (*2 Reg.* 4, 39.)

esse videntur: namque Colocynthides in Palaestina haudquaquam proveniunt.

Pistacia vera, cuius fructus בִּטְנִים nomine (*Genes.* 43.) tanquam Palaestinae peculiare Iacobus iubet in Aegyptum avari.

Pistacia Terebinthus nominibus אֵל, אֵלֶּה et אֵלֶּיךָ frequenter occurrit.

Pistacia Lentiscus mastichen largitur, quae אֵרֶי dicta, cum pistaciis et balsamo nominatur.

Excoecaria Agallocha lignum aloës est, quod אֵרֶלִים (*Num.* 24, 6.) dictum ob odoris suavitatem laudatur.

Salix babylonica f. *aegyptiaca* (אֵרֶבִים).

Borassus flabelliformis f. *Lontarus domestica* Gärtn. largitur, teste Herberto de Iager apud *Kämpfer amoen. exot.* 668. *bdellium* בְּדֵלִיּוֹ (*Genes.* 2, 13. *Num.* 11, 7.), quod in Paradiso terrestri fuit. Crescere autem hanc palmam in Arabia felici et Persiae litoribus australibus testatur praeter *Kämpferum Forskoleus flor. arab. p. CXXVI.*

Iuniperus Oxycedrus (אֵרֶבֶב *Ioh.* 30, 4. *1 Reg.* 19, 5.). Sed *Forskoleus (flor. arab. 214.)* huc trahit Genistae speciem, quam *Raetam* dicit, *Spartium* forte *angulatum*. Neque tamen altitudo ea est, ut sub umbra federe quis possit.

Populus alba (אֵרֶבֶבֶה)

Acacia vera f. *arabica Willd.* (אֵשְׁתוּה) ob

materiem præstantissimam et olim et nunc etiam celebrata, nostris temporibus simili nomine *دبى* Arabibus dicitur.

Phoenix dactylifera (פְּתִיחַ).

En floram biblicam, quatenus coniectura probabili plantarum nomina consequi possumus. Dittior omnino est Homericâ, haec tamen maiore certitudine definiri potest.

CAP. II.

FLORA HOMERICA.

Olea europæa. Binae varietates occurrunt: oleaster (*Φυλίη*) et olea culta (*ἐλαια Od. 5, 477.*). In hortis Laërtis et Alcinoi haec laudatur. Euphorbum, Panthei filium formosum componit poeta cum olea, in agris humidis crescente et floribus albis onusta (*Il. 17, 53.*). Ad finem Phorceos Ithacensem olea erat umbrosa sacra (*Od. 13, 102. 122.*). Ulyssis thorus coniugalis e trunco oleae umbrosae constructus erat (*Od. 23, 190.*). Varia instrumenta ex oleae ligno fabrefacta erant: clava Cyclopi (*Od. 9, 320.*), trabes, qua Ulysses monstro oculum extorsit (*Od. 9, 378.*), securium denique manubria (*Od. 5, 236. Il. 13, 612.*).

Fraxinus excelsior (*μελία*) et nemoribus montosis provenit (*Il. 16, 767. 13, 178.*). E ligno lanceae et iacula sculpebantur (*Il. 2, 543. 5, 666.*),

quae ideo saepius τὰ μελιναὶ aut μελίαι appellantur: unde et bellicosi viri et fortes vocantur εὐμελίαι (Il. 4, 47.).

Crocus sativus cum hyacintho et loto inter fragantes flores numeratur, quibus Iupiter tellurem ornaverit (Il. 14, 547.). *Gladiolus communis* est is hyacinthus.

Scirporum species variae sub σχοίνω intelliguntur, qui fluviorum ripas vestit (Od. 5, 463.).

Cyperus forte mucronatus aut longus, in Italia et Graecia frequentes sunt κόπειρον Homericum, quod perperam a *Vossio* ad Galangam refertur.

Cyperus Papyrus funes largiebatur, qui τῶν βυβλίνων nomine, ad portas ocludendas adhibebantur (Od. 21, 591.). Cf. *Theophr.* hist. 4, 9.

Arundo Donax, δόνακος nomine obvenit. E culmis eius graminis heroës Homericici sagittas pararunt (Il. 11, 584.) quemadmodum nostrae aetatis Itali fistulas inde aliaque conficiunt utensilia.

Fueritne Arundo an Eriophori quaedam species, qua Achillis tentorium tectum erat, ambigo. E paludibus autem λαχνήεντα illum ὄρορον collegerunt (Il. 24, 450.).

Fruventi species ab Homeridis memoratae sunt praecipue *Triticum hybernum* s. *aestivum* (πυρρός), quod cum *Hordeo vulgari* (κριθῆ) ut plurimum coniungitur (Od. 4, 604. 9, 110.).

Penelopes anferes tritico faginantur (*Od.* 19, 536.).
 Ipsos Hector equos tritico pascit, vino simul propinato (*Il.* 8, 188.). *Galenus* arbitrans, non sine noxa equos tritico vesci, μικροῦς πυροῦς i. e. τίφην l. *Secale* intelligit (*facult. alim.* 1, 313.).
 Variæ regiones, ut Buprasion (*Il.* 11, 755.), Argos (*Il.* 15, 372.), Dulichion (*Od.* 14, 355.) et Syriae insula (*Od.* 15, 405.) ob tritici praestantiam celebrantur. Hordeum insuper, κριθῆ in κριθῆ contracto, hac voce appellatur, additis epithetis λευκοῦ et εἰρηφροῦς (*Od.* 4, 41. 604. *Il.* 5, 196.).

Triticum Spelta aut *Zea* Hoff. vocantur ὄλυρα et ζεία. Utraque pro pabulo equis datur (*Il.* 5, 196. 8, 560. *Od.* 4, 41.). Hinc *Herodotus* de Aegyptiis refert, animalium more vesci ὄλυρα, quam alii ζείαν appellent (2, 34.) *Galenus* (*expos. voc. Hipp.* p. 478.) utrumque idem habet, ut et *Dioscorides* (2, 113.), *Plinius* fere solus (18, 8.) discrimen agnoscit inter utramque speciem, quod, si *Hofstium* (*gram. austr.* 3. t. 29, 30.) sequimur, defendi potest. *Triticum* enim *Spelta* habet internodia spiculas aequantia margine glabra; *Tr. Zea* vero internodia spiculis longiora margine pilosa.

Ficus Carica (ἐριπεός) saepius occurrit. *Lycæon*, *Priami* filius, ipse in patris horto putasse ficus dicitur.

Cornus mascula (κράνη) Fructus Circe Ulyf-

sis comitibus, velut suillum pabulum, exhibuit (*Od.* 10, 242.). Sylvarum dicitur arbor, τανύφλοιος (*cortice protenso*) *Il.* 16, 767.

Viola odorata et *Apium graveolens* (σελίων) prata Calypsus nymphæ adeo ornabant, ut Hermes ipse mirabundus pedem figeret (*Od.* 5, 72.). Apium vocatur paludosum (ἐλεόθρεπτον *Il.* 2, 776.). Diis infernis sacrum, in isthmicis ludis ad conficienda victorum festa adhibebatur (*Pindar. isthm.* 2, 25. 8, 137.).

Tamarix gallica (μυρίκη) frutex humilior, trunco tamen satis valido, appellatur (*Il.* 6, 39. 21, 18.).

Zizyphus Lotus (λωτὸς), cuius ἀγθίων εἶδος (fructum florentem) Ulyssis comites hactenus ceperunt, ut ipsorum patriæ obliviscerentur (*Od.* 9, 83.), eadem arbor est, cuius fructus in Barbaria *Fontanefius* nostris temporibus gustavit (Cf. *antiqu. bot.* p. 51.).

Vitis cultura Homeridarum tempore latissime vigeat per Asiam minorem et aegæi maris insulas. In hortis Alcinoi insulae Scheriae uvæ solis calore torrefactæ largiebantur dulce vinum (*Od.* 7, 121. Cf. *Seumii ambulationem ad Syracusas*, 2, p. 256.). Pramnium vinum dulce etiam fuisse videtur, nomen merito derivatur a monte Carieo, Pramne (*Villoison schol. ad Il.* 11, 658. Cf. *historiam meam medic.* 1. p. 162.). In Laërtis

hortis vineae adeo feraces erant, ut Ulyssi, infanti, a patre quinquaginta vites promitti potuerint (*Od.* 24, 342.). Achillis clypeus vindemiae iconem referebat (*Il.* 18, 561.).

Ulmus campestris (πελέεζ) in Iliade bis occurrit (6, 419. 21, 242.). Nymphae monticolae eas arbores sepulcro Eetionis circumponunt.

Moly, quod Hermes Ulyssi, velut antidotum ebrietatis commendat (*Od.* 10, 305.) in maximam iam dudum contentionem venit, varieque expositum fuit. Nigram ipsi poeta tribuit radicem, lacteum florem, effossu difficile habet. *Theophrastus* (*hist.* 9, 15.) paullo curatius hanc plantam describens, radicem contendit esse rotundam, cepearum more, folia scillae similia, neque effodi adeo aegre, ac Homerus perhibeat. Optimum provenire apud Pheneum Arcadiae et Cyllenen: praestans esse antidotum. Unde efficitur, Allii speciem esse. Simili plane ratione *Moly* suum describit *Dioscorides* (3, 54.) flore albedo, foliis angustis et radice exigua. Quibus *Plinius* (25, 4.) addit, Graecos auctores florem flavum pingere, quum Homerus album pronunciet. Incertum tamen est, quosnam auctores Graecos *Plinius* subintelligat. Hunc vero sequens *Car. Clusius*, ineunte saeculo XVII., Allii speciem quamdam *Moly* declaravit, quod folia radicalia lanceolata et flavum florem habebat (*Agg. alt. ad stirp. rar. in*

Exot.) Clusii auctoritate nifus *Io. Bauhinus* (*hist. plant. 2, p. 562.*) Allium id, e pyrenaeis montibus acceptum, verum Moly veterum pronuntiavit: cuius vestigiis adhaesit *Linnaeus*, dum Allium id nomine triviali *Moly* insigniret.

Nihilominus verum Homericum Moly ab ipso *Clusio* (*scirp. hist. 2, 37. p. 191.*) optime indicatur, quem sequitur *Io. Raius* (*hist. 2, p. 1122.*). Plantam hanc Clusianam cum plurimis aliis neglexit *Linnaeus*, sed eadem est omnino cum ipfius *Allio nigro* et *A. monspessulano Gouani* (*illustr. t. 16.*). Omnes enim a veteribus, excepto uno *Plinio*, indicatae notae ad hanc speciem iure referuntur: radix nigra, folia latiuscula radicalia, flos lacteus: quid, quod ipsae radices, dum exaruit planta, aegerrime effodiuntur. Crescit autem per totam Europam australem et in ipsis balearicis insulis, quarum una sine dubio *Aeaea*, *Circes* domicilium, fuit.

Asphodelus in *Odyfsea*, ut planta infernorum occurrit. Haud procul a rupe leucadica (*Gibraltar* hodie) ad Oceani undas et portas *Solis*, regio infomniorum incipit, ubi homines beate vivunt ad instar Deorum, ubi et prata florent *asphodelorum* (*Od. 11, 559. 24, 13. 14.*). Per australem autem *Hispaniam*, *Clusio* (*hist. 2, 39. p. 196.*) et *Löflingio* (*span. Länder, p. 25.*) testibus, vasti campi *Asphodelo ramoso* confiti, observantur,

Tubera radicis a prisca Graecorum gente comedebantur (*Hesiod. op. et dies, 40.*) et *Porphyrius* meminit (*vit. Pythag. p. 195.*), Pythagoram etiam hoc cibo vesci solere. Sacer itaque asphodelus is apud Graecos veteres existimabatur, unde et ad tumulos plantari consuevit (*Porphyr. apud Eustath. ad Od. 10, 573.*).

Lauri nemuscula memorantur in Sicilia (*Od. 9, 183.*)

Arbores fructiferae in hortis Alcinoi et Laërtis sunt *Pyri*, quae ὄγγνας, *Mali*, quae μήλα et *Punicae*, quae ἐραις ferunt. *Pyra* eo nomine appellari, ob adstringentem indolem (διὰ τὸ ἀγγχεῖν), *Eustathii* est sententia, nimis artificiosa, et non satis plaufibus digna (*Eust. ad Od. 7, 120.*).

Crataegi probabiliter species, quae forte *Azarolus* fuit, semel nomine ἀχέρδου (*Od. 14, 10.*) occurrit, quum arbuscula spinosa facile manus laedat (ἀχέρος, ἧς οὐχ ἀψατθαί ἐστι χειρὶ. *Eustath. ad h. l.*).

Rubi forte species βάτος est (*Od. 24, 230.*), sed potest etiam quivis frutex spinosus intelligi.

Papaver somniferum (μήκων) in hortis colebatur (*Il. 8, 306.*). In Aegypto a pristinis inde temporibus caulis largiebatur succum, opium nostrum, quod ἠπενθεές dictum, Helena a Polydamna accepit (*Od. 4, 220.*).

Pisum sativum (ἐρέβινθοι) et *Vicia Faba* (κίνα-

μοι μελανόχρους) ferebantur Homeridarum aevo (Il. 13, 589.).

Trifolii species, quatenam fit, quam λωτοῦ nomine (Il. 2, 778. Od. 12, 285.) pabulum equorum fuit, in contentione est.

Citrorum ligna, *Σύου* nomine in Odyffea (5, 60.) invenire voluerunt nonnulli: ipse quoque *Vossius* ita interpretatur. Vox illa tus etiam significat, atque a *Dionysio Periegete* (v. 937.) eodem sensu usurpatur. *Theophrastus* quoque sub nomine *Σίας* seu *Σύας* (hist. 5, 5.) arborem describit, quae est Thuja articulata. Citrum medicam alio longe loco (4, 4.) Mali medicæ nomine describit. Iure etiam ambigendum est, cognoverint Graeci Citrum medicam ante Alexandri ἀνάβασιν. Namque ipse *Athenaeus* (deipn. 3, 8.) licet fabulae malorum hesperiorum ab Hercule apportatorum meminerit, primum tamen citrorum vestigium eum locum habet Theophrasti. *Plinius* autem (13, 16.), in lectica somniabundus forte, quae in Graecis auctoribus male legerat, nepoti dictans, omnia confundit. Locum eum Odyffaeae citros indicare perhibet, quod non nisi ligna iunctim nominentur, cedri ac laricis. Laricem autem nequaquam reperimus eo loco: ipseque *Plinius* opinione labitur, dum de Circe narrat, quae Calypsum respiciunt. Id bene iam animadvertit *Anguillara* (p. 48.).

Alnus oblongata Willd. (κλίθη Od. 5, 64. 259.) axillis venarum in facie foliorum infera nudis a boreali *Alno glutinosa* differt: illa in australi Europa obvia.

Quercus Homericae ad duas potissimum species reducuntur: *Qu. Ilex*, cuius fructus ἀκν-λα, et *Qu. Esculus*, cuius βάλανοι nominantur. Primus fere *Valer. Cordus* (annot. in *Diosc.* 1, 144.) monuit, Φηγὸν Graecorum quercum potius esse orientalem, quam fagum nostram sylvaticam. Esculus enim, non fagus, Iovi sacra fuit (Il. 5, 695.). Δεῦς vero ut plurimum ilicem signat: maxime ubi nigra materiei medulla (τὸ μέλαν δρυὸς) memoratur (Od. 14, 12.).

Platanus orientalis semel voce πλατανιστοῦ (Il. 2, 307.) laudatur. Qui acera intelligunt, ad verba: ὄθεν ῥέει ἀγλαὸν ὕδωρ, et ad laticis aquosi ex acerum alburno stillantis indolem consilium transtulisse videntur. Neque tamen iure, quum ὄθεν non ad arborem, sed ad solum umbrosum referendum sit: sic enim *Cicero* vertit:

„Sub platano umbrifera, fons unde emanat aquae.“

Aceris nomen insuper longe aliud apud Graecos, σφένδαμνος nimirum.

Caricis species quaedam θρίον est, quae cum σχοίνῳ ad fluminum ripas provenit (Il. 21, 351.).

Pinus Picea aut alia forte species, quod uberius in flora *Theophrasti* diiudicabitur, est πέν-

κη. Materies (Il. 23, 328.) laudatur, quod pluvia nunquam putrescat.

Pinus Larix (πίτυς). Excelsa (βλωθεν) dicitur (Il. 5, 390. 16, 483.), quam in montium cacuminibus succidant ad trabes navigiorum.

Pinus Abies (ἐλάτη). Excelsa est (Il. 5, 560.). Idam habitat (Il. 14, 287.): materiem largitur levem, ad trabes et repagula commodam (Il. 24, 450.). Ex ea etiam rami politi et ipsi mali navium conftruebantur (Il. 7, 5. Od. 2, 424.). *Theophrastus* (hist. 3, 10.) masculam et feminivam distinguit. Cf. etiam hist. 1, 13. Prior potest etiam ad *Pinum Pinastrum* referri, cuius folia cum cristis galearum comparat boeoticarum.

Cupressus sempervirens semel (κυπάριττος εὐώδης Od. 5, 64.) memoratur. Lignum est suaveolens.

Salices (ιτέαι) vocantur ὀλεσίκαρποι (Od. 10, 510, quod femina comata facillime delabantur, masculae etiam arbores amenta tota citissime amittant (Cf. *Theophr.* hist. 3, 2.).

Populus alba, ad scholiastarum sententiam est Ἀχρεάκη, quod Hercules, ad infernos descendens, ex Acheronte eam secum adduxerit (Il. 13, 389. 16, 482.).

Populus nigra est αἴγειρος. Aquam amat (Od. 17, 208.) et aetherea vocatur (Od. 7, 106.) ubi perperam *Vossius* populum albam habet.

Certissime autem nostram speciem intelligi manifesto e *Dioscoride* (1, 115.) elucet, qui resinæ fragrantis meminit, e gemmis arboris elicite, quæ ob flavidum colorem cum electro commutaretur.

Buxi sempervirentis lignum ad iuga armentorum adhibebatur (Il. 24, 268.).

Phoenix dactylifera semel tantum (Od. 6, 165.) in Delo insula memoratur.

Phucagrostis maior Caulin. aut *Zostera marina*, utraqûe maris mediterranei incola, Φύκου nomine insighitur (Il. 9, 5.). Litus vocatur Φυκόεν (Il. 23, 693.). Seriore ævo Fucorum species intelligebantur, qui partim a *Dioscoride* (4, 100.) et *Theophrasto* (4, 7.) notantur.

CAP. III.

MONUMENTA ARTIS ANTIQUAE.

Pauculae sunt plantae in artis antiquae reliquiis delineatae; eae autem nonnunquam tam negligenter sculptae aut exaratae aut pictae, ut coniectura tantum consequi, haud certo scire possimus, ad quamnam pertineant speciem.

I. AEGYPTIORUM.

Aegyptiorum monumenta lotum mythicam frequentissime habnet. Est ea *Nelumbium speciosum*

Willd. f. *Cyamus Smith.*, sacra Aegyptiis planta, quod elegantissima foliorum rotundorum forma, pulcherrimus flos et mysticus ortus quotidianus e Nili undis ad divinam naturam spectare videretur. Isis ipsa loti folio coronata conspicitur (*Pococks Reise*, 1. tab. 60. 61.). E loto Osiris ortus, in foliis loti tanquam in navigiis natare dii veteres dicebantur. Harpocrates loto infidebat: in ipsis numismatibus Ptolemaeorum ea planta occurrit (Cf. *antiqu. meas bot.* p. 56.). Fructus edebantur (*κόσμος αἰγύπτιος*), sed, sacerdotibus et Pythagoricis, eorum aemulis, interdictum putabatur, ne fabis his vescerentur (*Cic. divin.* 1, 30. Cf. *Smith's exot. bot.* n. 7. tab. 31. 32.).

Persæae arboris etiam et *Papyri* partes exhibent monumenta Aegyptia. Illa Ifidi sacra (*Plutarch. Is. et Osir.* p. 378.) huius iconibus statuisque et ipsarum mumiarum integumentis appingitur. Arbor ea cum primis Aegypti incolis ex Aethiopia advenerat (*Diodor. Sicul.* 1, 54. *Schol. Nicandr. ther.* 764. p. 51.), ob eordatam foliorum formam et gratum fructuum saporem praesertim grata. Est autem *Cordia Myxa*, quod *Schreberus* eruditissime probavit (*Usteri's Magaz.* 5, 14.). Fructus *μυξάριον* sunt (*Diodor. l. c. Hesych. μυξία*), in quibus interpretes tantopere defudarunt.

Scilla maritima, *νεομύου* nomine, Aegypti

tiis carissimum et antiquissimum remedium contra Typhonis pestem, aërem paludosum, Pelusii grassantem, et hydropes inde ortos exhibuit. Hinc Pelusii templum *νεφελύου* fuit (*Lucian. Iupit. trag. p. 152. Sext. Empir. 3, 224.*) Typhonis oculus ipse bulbus allegorice ab Aegyptiis nominabatur. Eo hieratico sermone conscriptos plures de historia naturali libros semet vidisse testatur *Heliodorus* (*aethiop. 4, 142.*), *Plutarchus* etiam et *Iamblichus* (*myster. Aegypt. 7, 150.*) haud paucas eiusmodi appellationes evulgarunt.

Sycomorus in antiquo opere caelato, quod *Nordenius* (*voy. en Egypt. 1. t. 58.*) exhibet, unica fere est.

II. GRAECORUM.

Incredibilis ac paene divina illa Graecorum vis in arte sculpendi, caelandi et pingendi solas fere deorum imagines aut historiae patriae capita aut etiam animalium icones complectebatur, plantas autem fere neglexit. Neque tamen defunt, utut pauca, plantarum vestigia.

De antiquissimo Achillei clypei artificio, in Iliade descripto iam sermo fuit. Similia fere scutum Herculis Hesiodeum continet. *Λάριναξ* quoque Cypseli, in templo Iunonis Olympiae servatus, caelata opera plurima habebat, inter quae Atlas

conspiciebatur, Hesperidum mala portans: Bacchus etiam in antro cubans, quod circumfiterent vites et mali et punicae (*Pausan.* 5, 18. 19.).

Sacrae Diis arbores et herbae cum eorum simulacris plerumque simul fingebantur. Apollini laurus sacra; Bacchus pampinis, Ceres spicis frumenti, Pan pinuum ramis coronati. Iovi esculus (*Virgil. georg.* 2, 15.): Diti cupressus (*Plin.* 16, 33.): Veneri myrtus: Cybeli pinea arbor: Osiri hedera (*Diod. Sic.* 1, 17.): Apollini tamarix (*Nicandr. theriac.* v. 613. *schol.*): Hermeti populus nigra sacrae.

„Populus Alcidae gratissima, vitis Iaccho,

„Formosae myrtus Veneri, sua laurea Phoebos.“

(*Virg. ecl.* 7, 61.).

Ipsum plantarum ortum poëtae et Graeci et Romani Diis tribuerunt. Earum celeberrima exempla haec sunt:

Hyacinthi Spartani formosissimi mors Apollini amoris furore agitato adscribitur. Ortus ex eo flos VV feu AIAI inscriptas literas habuit, quod tum in Delphinium Aiacis, tum in Gladiolum communem quadrat (*Ovid. metam.* 10, 212. f.).

„Flos oritur, formamque capit, quam lilia; si non

„purpureus color hic, argenteus esset in illis.

„Non satis hoc Phoebos est, is enim fuit auctor honoris.

„Ipse suos gemitus foliis inscribit, et ai ai

„flos habet inscriptum, funestaque litera ducta est.“

Similiter fabulam narrant *Apollodorus* (3, 10, 3.) et *Lucianus* (*dial. deor.* 14.). Ex Aia-

cis autem Telamonii cruore natum esse florem, cum *Nicandro* (*Athen.* 15, p. 683.) alii fabulantur.

Narcissus, sui ipsius amore flagrans, in florem cognominem mutatus est (*Pausan.* 9, 31. *Ovid. met.* 3, 510.). Esse vero Narcissum poëticum, patet ex *Ovidii* versibus:

„Croceum pro corpore florem
„inveniunt, foliis medium cingentibus albis.“

Lauri ortus e Daphnes mutatione ab *Apollo*-*nio* (*argon.* 1, 12.) et ab aliis (*Eustath. ad Homer. Il.* 1, 14. *Geopon.* 11, 2.) et in ipsis gemmis (*Maffei* 2, t. 44.) celebratur.

Heliadum, Solis filiarum, mutatio in populos nigras, quae electrum exfudent, satis nota est (*Virgil. aen.* 10, 190. *Diodor. Sic.* 5, 23. *Ovid. metam.* 2, 340.). Alii volunt, alnos inde ortas fuisse (*Strabo* 5, 329.).

Hamadryadum fabula, a *Pindaro* primo excogitata (*Schol. Apollon. argon.* 4, 479.), cuique arbori suam tribuebat nympham, cuius vita *Ἰσώδευδος* fit. Inde cognomen id in Orphico hymno (1, 13.) iuniorem prodit originem. *Virgilius* tamen (*ecl.* 10, 62.) eas cognoscit.

Dryadum nomen et Epimelidum ab Arcadibus primis Naiadibus tributum fuit (*Pausan.* 8, 4.).

Mintham pellicem in Mentham mutatam esse

a Plutone, cecinit *Oppianus* (*halieut.* 3, 386.)
Cf. et *Strab.* 8, 530.

Cupressus e Cyparisso, Apollinis amasio, nimis
lugente (*Ovid. met.* 10, 136.). Plures Cupressi
aliis Eteoclis filiae dicuntur (*Geopon.* 11, 4.).

Pinus puella fuit a Borea et Pane pariter ad-
amata, ab illo vero trucidata (*Long. pastor.* 2,
p. 37. *Geop.* 11, 10.).

Violam primam ortam fuisse, cum Iona, Xuthi
filium, Nymphae essent coronaturae, *Nicander*
fabulatur (*Athen.* 15. p. 683.).

Rosa vel e Veneris fauciae vel ex Adonis cruo-
re (*Bion.* 1, 66. *Geop.* 11, 17.).

Anemonen e lacrimis Veneris (*Bion.* 1, 66.).

Ἀἴμα ῥόδου τίκτει, τὰ δὲ δάκρυα τὰν Ἀνεμώνων.

Adonin ipsam aestivalem e cruore Adonis,
quem Venus deperibat, *Ovidius* canit (*metam.*
10, 725.).

Myrrha, Cinyrae filia, in patrem amore fu-
rens, mutata fuit in cognominem arbusculam (*Id.*
10, 490.).

Clytie nympa in florem versa, quem Hesperin
habeo matronalem (*Id.* 4, 267.).

Leucothoë virgo, ab Apolline adamata, in ar-
borem turiferam mutata (*Id.* 4, 250.).

Myrtus e Myrsine puella occisa (*Geop.* 11, 6.).

Tandem *Pherenicum*, poetam Heracleoten

epicum celeberrimum fuisse his metamorphoseon fabulis ferunt. Oxylum, Hamadryadis sororis concubitu genuisse cecinit Ficum, Cornum, Fagum, Populum, Ulmum, Vitim, et omnes has arbores Hamadryadas vocari: unde *Hipponactem* dixisse aiunt, ficum esse vitis sororem (*Athen.* 3, 5.).

In operibus ipsis antiquorum variae plantae ob formarum elegantiam aut ob usum praestantem figurantur. *Acanthum mollem*, quem *Vitruvius* casu sculptoribus innotuisse refert, et poculis et columnis et aliis instrumentis caelatum addebant (*Virgil. ecl.* 3, 45.). *Ferula tingitana*, cuius succum pretiosum, Silphii nomine, maximi aestimabant, Cyrenes incolae in numis ipsorum cum Batti antistitis imagine figurare consueverunt (*Schol. Aristoph. plut.* 218.).

CAP. IV.

FLORA HIPPOCRATICA.

Post Herodotum primus fere profaicus auctor, qui superest, Hippocrates Coo putatur. Librorum tamen ipsius nomine circumlatorum collectio variis omnino auctoribus remotiorum temporum adscribenda est. Etenim ex Asclepiadum familia, qui templo Coo praefecti erant, septem fere Hippocratis nomini appellantur: eorum primus, Gno-

fidici filius, Miltiadi tempore aequalis, ultimi autem, Thymbraei et Praxianactis filii, Ptolemaei Philadelphi tempore vixerunt. Per totum id ducentorum quinquaginta annorum spatium compositi sunt libri illi, qui unius Hippocratis, Heraclidis filii nomen gerunt (Cf. *hist. meam med.* 1, p. 366 f.).

Univerſa plantarum cognitio his medicis auctoribus ſolummodo valet ad medicamenta inde petenda. Nusquam deſcriptio occurrit, qualem noſtra tempora eam volunt. Nomina nonnunquam omituntur ipſa, e. g.: „Planta, cuius folium Aro ſimile eſt, ſed album et lanuginofum, atque hederæ folium magnitudine æquat“ (ule. p. 378.).

Alibi (*morb. mul.* 1. 626.) „dulcis ἐλακωνίτις“ citatur. *Galenus* (*expoſ. voc. Hipp.* 554.) aliter eam vocem explicare nequit, quam per oleris cuiuſdam fylveſtris ſpeciem. Hanc plantam *Melch. Guilandinus* arbitratur (*ad Conr. Geſner. inter Matthiol. epiſt.* 2, 85.), *Cyperum eſculentum* eſſe. Ipi etiam *Conr. Geſnerus* adſtipulans, *Moly* omnino *Dioſcoridis* adiungit (*ib.* p. 92.). Sed refutat uberrime et ſufficienter *Matthiolus* (*ib.* p. 96.). Sic bis (*morb. mul.* 2, 644. *epid.* 5, 1151.) „radix“ κατ' ἐξοχήν laudatur. *Galenus* (*l. c.* 554.) arbitratur, plantam intelligi ſine caule, flore ac fructu, cuius terna folia duos digitos lata humi præcumbant. E qua quidem explicatione nemo poterit plantarum ſpeciem deter-

minare: itaque summa florae Hippocraticae difficultas inde patet.

Neque tamen eo minus experiamur, quid, *Erotiano*, *Galeno*, *Theophrasto* et *Dioscoride* adiuvantibus, in his obstaculis praestare possimus.

Blitum capitatum (βλίτρον, affect. 526.) ole-
ribus adnumeratur, quae alvum ducant: confirma-
tur id *Dioscoridis* testimonio (2, 143.).

Amomum Cardamomum (καρδάμωμον, morb.
mul. 1, 605.) ante Alexandri ἀνάβασιν Graecis
ignotum fuisse videtur. Libri etiam, in quibus
memoratur, Ptolemaeorum aevum sapiunt.

Amomum Zingiber, *Mensesi* et *Xenocrati*
dicitur Ἰνδικὸν Φάριμακον (morb. mul. 2, 666.).
Alii vero perhibuerunt, plantam esse Piperi simi-
lem, cuius fructus μυρτιδανός audiat.

Piper nigrum (πέπερι, vict. acut. 401. morb.
3, 494.).

Olea europaea. Κοτινάς (morb. 3, 495.) vi-
detur fructus oleastri esse (*Galeni*. expos. voc.
Hipp. 506.).

Salvia officinalis, *cretica* et *triloba*. Tres
hae species ἐλελίσφακον videntur significare, quod
saepius occurrit.

Iris florentina (ἴρις, morb. mul. 2, 675.).

Cyperus longus (κυπάρον, vict. acut. 409.).

Eius radices odoratae officinales.

Andropogon Nardus (σχοῖνος εὖσμος, morb. mul. 2, 673.).

Panicum italicum (κέγχρον, morb. mul. 1, 619.).

Hordeum vulgare. Varietas eius, κριθή Ἀχιλλῆως (morb. 3, 496.), laudatur. Distinguit eam *Theophrastus* (hist. 8, 4.) spicis ipsi folio infidentibus et granis fatis ponderosis.

Rubia tinctorum (ἐρυθρόδανος, vict. acut. 407.).

Convolvulus Scammonea (σκαμμωνίον, morb. mul. 1, 597.).

Hyoscyamus albus (ὕοσκιάμος).

Atropa Mandragora (μανδραγόρα, fistul. 890.).

Anchusa officinalis (ἀγχουσα, ulc. 879.).

Anagallis arvensis (ἀνάγαλλις ib.).

Solanum nigrum (στρέχρον, ulc. 875.).

Cyclamen europaeum (κυκλάμιος morb. mul. 1, 612.). Drastrictum succum exhibebant.

Verbascum Boerhaavii (Φλόμος ib.).

Viola odorata (λευκόλον τὸ μέλαν, nat. mul. 570. Cf. antiqu. meas bot. p. 4, 5.).

Zizyphus vulgaris (ζάμνος, affect. 525. Cf. *Dioscor.* 1, 119.

Bupleurum rotundifolium dicitur quibusdam βούρηστις (morb. mul. 1, 619.) esse. *Theophrastus* (hist. 7, 8.), *Plinius* (22, 22.)

et *Galenus* (l. c. 450.) olus sylvestre habent
βούπρηστιν.

Tordylium officinale s. *Ligusticum pelopon-*
nense complectitur σέσελι (vict. acut. 387. fistul.
884.). Illud dicitur *Dioscoridi* (3, 63.) cre-
ticum, hoc (3, 62.) Sefeli peloponnesiacum.

Peucedanum officinale (πενκεδανόν).

Conium maculatum (κώνειον).

Athamanta cretensis (δαῦκος) cuius femina ro-
borantia dicuntur et calefacientia.

Athamanta Meum nonnullis videtur μόδον ῥίζη
esse (vict. acut. 403.). Sed *Caelius Aure-*
lianus (acut. 3, 8.) interpretatur bryoniam.

Cuminum Cyminum (κύμινον αἰθιοπικόν, morb.
mul. 1, 603.).

Cachrys cretica (κάχρυς, nat. mul. 573.).

Cachrys ficula (ἵππομάραθρον, nat. mul. 572.).

Crithmum maritimum (κρήθρον, morb. mul.
1, 591.).

Smyrniium Olus atrum (ἵπποσέλινον, morb.
mul. 1, 603.).

Anethum Foeniculum (μάραθρον, morb. mul.
1, 597.).

Ferula tingitana (σίλφιον), cuius semen φύλ-
λον, vel λιβυκόν vel αἰθιοπικόν dicitur (morb. mul.
2, 626. 651. 670. nat. mul. 578.). Optimum
Silphium erat Cyrenaicum (Cf. *annales meos hist.*
med. 1.). Multo ferius innotuit ὅπερ Μήδικος, e

Ferula Asa foetida, cuius meminerunt *Strabo* (11. p. 797.) et *Eustath.* ad *Dionys.* *Perieget.* v. 1017.

Bubon Galbanum (χαλβάνη *vict. acut.* 402.).

Thapsia Asclepium. Acris et causticus succus, δάψος drafticum purgans constituit, saepius obvium.

Apium Petroselinum (σέλινον, praefertim ἡμερόν.).

Apium graveolens (σέλινον ἔλειον, *affect.* 529. vel σίον.). Cf. *Anguillara* p. 122.

Pimpinella Anisum (άννησον, *morb.* 3, 490.).

Pastinaca Opopanax (πάνακες, *vict. acut.* 406.). Seniores addito Ἡρακλείω id distinxerunt ab Ἀσκληπίω (*Laserpitio hirsuto*) et χειρώνω (*Laserpitio Chironio*). Sed L. Chironium L. valde dubium est. *Gouanus* enim (*illustr.* p. 20.) contendit, idem esse cum *Pastinaca Opopanace*. Addit etiam se ex hac planta nullum principium resinofum elicere potuisse. Quod conceditur, quum clima monspeliacum a graeco longe differat (Cf. *Savigny in Encycl.* 4, 719. 720.).

Atriplex hortensis (άνδράφαξις l. άτράφαξις, *morb. mul.* 1, 597.).

Beta vulgaris (σεῦτλον, *vict. acut.* 404. Τεῦτλον *morb. mul.* 1, 609.). Utraque planta olerum ad instar edebatur.

Sambucus Ebulus (ἀκτῆ, morb. 2, 468.).
Folia alvum laxare dicebantur.

Rhus coriaria (ῥόυς ἐρυθρῆ, nat. mul. 572.).

Tamarix gallica (μυρική, haemorrh. 894.).

Scilla maritima (σκίλλη, vel etiam σχίνος,
morb. mul. 2, 670. Cf. *Plutarch. Pericl.* 153.
Galen. l. c. 576.).

Asphodelus ramosus (ἀσφάδελος ulc. 882.).

Narcissus poëticus (νάρκισσος). Bulbi officinales erant (*Diosc.* 4, 162.).

Acorus Calamus var. indica (κάλαμος μυρσινικός morb. mul. 2, 651). Quae in Guzurate sponte crescit, post Alexandri demum expeditionem Graeciam adlata fuit.

Daphne Cneorum (κνήστρον) *Galeno* sic explicante.

Daphne Gnidium. Semina (κόκκοι Κνιδίου) draftica.

Erica arborea f. *scoparia* (ἐρίκη, nat. mul. 572.).

Polygonum Persicaria πολύκαρπον (morb. mul. 1, 615.) esse videtur, quum *Galenum* cognomen illi κραταιόγονον putat. Hoc autem *Dioscorides* (3, 158.), *Plinius* (27, 8.) et *Galenus* (fac. simpl. 7, 94.) ita exponunt, ut manifesta sit Linnaeana species.

Laurus Cinnamomum et *Cassia*, κινναμόμου et

κασσίης nomine femel occurrunt (*morb. mul.* 1, 609.).

Ruta graveolens (πήγανον).

Saxifraga Cotyledon (κοτυληδών).

Gypsophila Struthium (στρουθίον, *nat. mul.* 571.). In Andro infula litus habitare.

Sedum Anacampseros (τηλέφιον, *nat. mul.* 575.).

Cf. *Dioscor.* 2, 217. *I. Bauh. hist.* 2, 682.

Sedum album s. *acre* (ἐπίπετρον, *ulc.* 875.).

Euphorbia Characias (τιθύμαλος).

Euphorbia Apios et *Peplis* videntur succum acrem praebuisse, qui πέπλου et πεπλίου nomine toties occurrit. Similem substantiam, μηκώνιον s. μήκωνα λευκήν largiebatur forte *Euphorbia Paralias* (Cf. *Föëf. oecon. Hipp.* p. 249.).

Sempervivum tectorum (κρωάνθεμον, τὸ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν φυόμενον, *nat. mul.* 570.).

Myrtus communis (μυρσίνη, *morb. mul.* 1, 599.) cuius baccae adhibebantur.

Punica Granatum. Fructuum cortex adstringens σίδειον dicitur, grana vero κόκκωνες (*morb. mul.* 1, 606.).

Crataegus Azarolus forte est ἀμαμηλῖς (*morb. mul.* 1, 607. Fructus cum melle componitur. *Athenaeo* teste (14, 570.) est dulcis et ἀπυρηνός: arbor cum malis simul floret. *Galeno* haud facile adfentiri licet, dum (*facult. simpl.* 6, 83.) ἀμαμηλῖδα eandem habet ac ἐπιμηλῖδα et

Arbutum Unedonem. Haec enim autumnno floret,
nec cum malis componi potest.

Sorbus domestica, cuius fructus οὔα appellan-
tur (*vict. acut.* 405.).

Rosa canina (κυνόςβατος *ulc.* 875.).

Potentilla argentea est πεντάφυλλον illud,
quod albidum et tomentosum Tormentillam altitu-
dine superat (*ulc.* 880. Cf. *Grimmii interpre-*
tat. germanicam.).

Tormentilla erecta (πεντάφυλλον μέλαν.).

Capparis spinosa. Foliis et radicis cortice cau-
liticis utebantur externe (*fist.* 890. *Diosc.* 2, 167.
Galen. fac. simpl. 7, 88.).

Cistus creticus (κισθός, *morb. mul.* 1, 614.).

Delphinium Staphis agria (σταφίς άγρία, *nat.*
mul. 584.).

Nigella fativa (μελάνθιον, *steril.* 675. Cf.
Diosc. 3, 93.).

Paeonia officinalis (γλυκυσίδη χηραμίς et μέ-
λαινα, *morb. mul.* 1, 611.).

Anemone coronaria (άνεμώνη, *morb. mul.* 1,
598.).

Aconitum Cammarum (κάμμαρον, *loc. in hom.*
411.). *Dioscorides* saltem Hippocratis κάμμα-
ρον idem existimavit ac άκόνιτον (*Erotian. gloss.*
214.). Hecates Aeetae filiae inventum aconitum
(*Diodor. Sic.* 4, 45.).

Nelumbium speciosum (νάμος αιγύπτιος.).

Ranunculum creticum et *grandiflorum* complectitur βατράχιον, quod (*nat. mul.* 570.) ob acrem indolem commendatur.

Helleborus orientalis est celeberrimus ille ἐλλέβορος μέλας, qui optime provenisse in insula Anticyra, haud procul ab Euboea, et in Olympo Asiae minoris dicitur. Ibidem et *Tournefortius* nostram speciem observavit, quae a viridi foliis subtus pilosis, caule ramofo et floribus subrubicundis differt (*Lamarck. encycl.* 3, 93. *Hayne offic. Gewächse, t. 2.*). Melampodium dicebatur, quod vatem illum antiquum Melampum Proeti filibus huius radice ope medicinam fecisse ferebant (*Diosc.* 4, 151.). Quid, quod *Pausaniae* (10, 37) testimonio, Amphictyones, Solonis tempore Cirrham obsidione tenentes, fontem fluminis Plisti ea radice venenarunt.

Teucrium Scordium (σκόρδιον.).

Teucrium Pseudhyssopus (ὑσσωπος, *morb.* 3, 490.)

Teucrium Polium (πόλιον.).

Mentha Pulegium (γλήχων, *morb. mul.* 1, 606. et γλωγή dicta, *affect.* 525.).

Mentha sativa (μίνθος, *affect.* 529.) et ἡδύσμον (*nat. mul.* 570.).

Origanum creticum (ὀρίγανον, *morb. mul.* 1, 609.).

Origanum Dictamnus (δίκταμνος κρητικός. Cf. *Diosc.* 3, 57.).

Marrubium Pseudo Dictamnus (δίκταμνος.).

Marrubium creticum f. *peregrinum* (πράσιον, *ulc.* 878.).

Satureia capitata (θύμος).

Thymbra spicata (θύμβρα).

Ocimum Basilicum (ώκιμον, *affect.* 529.).

Sesamum orientale (σήσαμον).

Vitex Agnus (άγνός).

Lepidium latifolium (κάρδαμον, *morb. mul.* 1, 495.) et *κάρδαμίσ* (*ulc.* 876.), quod, *Galeno* auctore, idem est ac *σκυρίδιον*.

Isatis tinctoria. Folia epithematibus inferiebant.

Erysimum officinale (έρύσιμον).

Cheiranthus Cheiri (λευκίον. Cf. *antiqu. meas bot.* p. 10.).

Sinapis nigra (νάπυ).

Malva rotundifolia (μαλάχη) *Olus vesicum*, cum *Mercuriali* et *Blito* componitur (Cf. *Hesiod. op. et dies*, 40.).

Genista aspalathoides Lam. (μέλιανα έίζα, *morb. mul.* 2, 660.) *Galenus* (l. c. 520.) άσπάλαθον άρωματικόν explicat: hic autem, nisi fuerit *Genista canariensis* (quod negat *Valer. Cordus annot.* 1, 6.) est saltem haec species a *Poireto* in *Barbaria* inventa.

Anthyllis cretica (ἔβένος, *vict. acut.* 407. Cf. *Diosc.* 1, 129.).

Cicer lens (Φακός).

Pisum sativum (ἑρέβινθος). *Dioscorides* (2, 126.) disertis verbis κριόν (*Cicer arietinum*) ab ἑρέβινθῳ distinguit.

Vicia Faba (κωμὸς ἑλληνικός, *morb. mul.* 1, 608.).

Psoralea bituminosa (τριφυλλον, cf. *Diosc.* 3, 123.).

Lupinus albus (Φερμὸς).

Trifolium arvense forte λαγώπυρος ille est (*ulc.* 878.) quem λαγώπους legeris; folium, addit auctor, oleae simile sed minus.

Trigonella Foenum graecum (Βουκέρας, *morb. mul.* 1, 617.) *Galenus* (l. c. 414.) idem putat ac αἰγυκέρας et τηλίδαι.

Hypericum Coris (ὑπερικόν, *morb. mul.* 1, 610.) si saltem idem est ac *Dioscoridis* planta (3, 171.).

Carthamus tinctorius (κνηκός).

Artemisia Apsynthium (ἀψύνθιον).

Artemisia chamaemelifolia (ἀρτεμισία).

Gnaphalium sanguineum (βόικχαρις, *vict. acut.* 401.). Cf. *Diosc.* 3, 51.).

Inula viscosa (κονίζα, *morb. mul.* 2, 650.)

Sed sequitur corruptus locus: ἕμοιον δὲ ἐστὶ σελίνῳ οὐλῶ. Namque nullius Inulae aut Conyzae cum

Apio similitudo adest. Corrigit *Bodaeus* a *Stapel* τῷ ἐλεσίῳ, quod melius. Invenisse se hanc plantam in Dalmatia et prope Riminum testatur *Anguillara* p. 213.

Inula Helenium (ἐλέσιον, *nat. mul.* 572.).

Tussilago Farfara (βηχίον). Cf. *Diosc.* 3, 17.

Matricaria Parthenium (παρθένιον).

Matricaria Chamomilla (εὐάνθεμον, *morb. mul.* 1, 625.) *Galenus* idem putat ac χαμαίμηλον: alio loco (*nat. mul.* 570.) ἀνθεμον χλωρόν aut ἡράνθεμον dicitur.

Anthemis Cotula. (παρθένιον τὸ μικρόφυλλον, *ulc.* 877.).

Centaurea Centaurium (κενταύριον).

Brotera corymbosa Willd. (χαμαιλέων μέλας, *ulc.* 879.). Acris succus officinalis erat. Speciosa planta Thraciae incola, apud *Morisonum* (*hist.* 3. *sect.* 7. t. 33. f. 17.) icone conspicitur.

Aristolochia cretica (ἀριστολογία).

Cytinus Hypocistis (ὑποκίστις, *nat. mul.* 572.).

Arum maculatum (ἄρον μέγα, *morb.* 3, 493.).

Arum Dracunculus (δρακοντίον, *intern. ad- sect.* 532.). Radix ῥίζα λευκή.

Corylus Avellana: thasiae nuces (*morb.* 3, 490.).

Urtica dioica (εἰκαλύφη et κνίδη).

Xanthium orientale (ξανθίον, *morb. mul.* 2.

673.). Nonne tamen melius cum *Calvo* legeris:
 διὰ τοῦ ἀσπαλάθου ξανθῆς εἴξης?

Pinus Pineae: fructus κοκκαλοί, *vict. acut.*

409. Cf. *Athen.* 2, 16. p. 57.

Cucumis fativus (κολοκύνθης). Cf. *Aristot.*
probl. 20, 14.

Cucumis prophetarum (σικύη), quam *Galenus*
 et βουβάλλιον dici ait.

Cucumis Melo (σικύος πέπων, *adfect.* 529.
 Cf. *Athen.* 2, 27.

Cucurbita Citrullus (ἕτερος πέπων *ib.*).

Ricinus communis (κρότων *morb. mul.* 2,
 649.). Idem docet esse *Galenus* ac κίκι. *He-*
rodotus (2, 94.) τὰ σιλλακώπρια vocat, quae
 Aegypti nominent κίκι.

Hippophaë rhamnoides (ἵπποφαές).

Populus graeca (αἰγίριος κρητικὴ *nat. mul.*
 571.). Commendantur gemmae resinosae fragran-
 tes κόκκων nomine (Cf. *Stapel. ad Theophr.*
 3, 14. p. 218.).

Mercurialis annua (λινοζώστις). *Olus vescum.*

Pistacia Terebinthus (τέρμινθος, *fistul.* 888.).

Tamus communis (ἀμπελος ἀργία, ἢ ἐνίοι
 καλοῦσι ψιλώθριον, *fistul.* 889. Cf. *Diosc.* 4,
 163. *Μόδον vict. acut.* 403. *Caelius Aure-*
lianus (*acut.* 3, 7.) *Bryoniam* interpretatur.

Ruscus aculeatus (μυρξίνη ἀργία, *ulc.* 880.
 Cf. *Diosc.* 4, 129.).

Celtis australis (λωτός. Cf. antiqu. meas bot. p. 49.)

Veratrum album (ἐλάβερος λευκός.).

Acacia vera Willd. (ἀκανθός αἰγυπτία, morb. mul. 1, 614.)

Adiantum Capillus (ἀδιδαντόν, fistul. 888.).

Zostera marina (βρύον θαλάσσιον, nat. mul. 570.).

CAP. V.

PRISCORUM PHILOSOPHORUM
RES HERBARIA.

Quum Asiae minoris incolae, libertate, victus copia et commercio navigationis gaudentes, primum philosophari coepissent, Deorum natura et mundi ortus et generatio hominum, animalium et plantarum, eos praecipua admiratione adfecerunt. Coeperunt enim, ut cum *Aristotele* (*metaph.* 1, 2.) loquar, ab admiratione omnes, prisci que philosophi *Φιλόμυθοι* fuerunt, quod *μῦθοι* eum animi adfectum producant, deductis effectibus, quae sub sensus cadunt, e divinis, quae haud observantur, causis. Paullatim fere, si ad verum res exigatur, mythologia Homeridarum et Hesiodi abiit in cosmogoniam Ionicorum: de iisdem rebus et eodem fere modo ac poëtae, philosophabantur sapientiae antifites.

Prius autem physicam plantarum doctrinam, quam historiam earum naturalem coluerunt. Variarum, quas monstrant corpora naturalia, formarum cognitione destituti, alieni a specierum et generum informatione et a constructione systematum, multo faciliorem et generis humani infantiae magis congruam inceserunt viam, qua ortum et generationem crediderunt poetice explicare. Quum instrumenta et encheireses eos laterent, quibus fabrica plantarum interna detegitur, substiterunt fere in comparandis animalibus, quae ipsis propiora videbantur, cum plantis, et in revelandis legibus, quas sequuntur divinae naturae et animalia et plantas regentes. Prior itaque physiologia plantarum poetice potius philosophicae pars fuit, quam rationum concentus, quae ex observationibus proficerentur.

Sapientiae omnis antistes THALES Milesius, in universo corporum ambitu, quae viribus internis moventur, nil nisi animas, daemones et divinas naturas invenit. (*Aristot. de anim.* 1, 2. 5.). Ut in Iliade (14, 200.) Oceanus Deorum pater Dearumque omnium, materque fertur Tethys, ita ex aqua Thales omnium rerum ortum deduxit. Arbitratur autem Aristoteles, nutrimentorum humidam naturam et seminum omnium ortum e guttula liquida ii opinioni ansam praebuisset (*metaph.* 1, 3.).

Primum omnium, quos memoria novit, ORPHEUM de herbis curiosius aliqua prodidisse, *Plinius* (25, 2.) testatur. Neque tamen thracico illi hierophanti, Oeagri filio, adscribere poteris, quae impostorum caterva, divo illius nomine abutens, multo serius confarcinavit. (Cf. *hist. meam medic. 1, p. 116.*)

PYTHAGORAS Samius, clarus sapientia, primus volumen de herbarum effectibus composuisse, Apollini Aesculapioque et in totum Diis immortalibus inventionem et originem assignata, *Plinio* dicitur (*l. c.*) A Perfidis Aegyptique Magis eos effectus accepisse, adeoque ad hos attonita antiquitas fuisse fertur, ut adfirmaret etiam dicta incredibilia. Sic aquam congelari docuit Pythagoras plantis, quas *Coracefiam* et *Calliciam* appellavit, dubio in his et ipso *Plinio* (24, 17.). Ex Aegypti sacerdotibus hausit Pythagoras cum *Epimenide* Cnossio Scillae maritimae usum, quem in sua ipsius vita protrahenda, aceto condito bulbo, praestantissimum invenisse dicitur: aceto enim scillitico ad centesimum et decimum septimum usque annum vitam prolongasse (*Pseudo-Galen. de euporist. 463.*) Brassicae quoque laudes non parcius ab ipso celebrabantur (*Plin. 20, 9.*) Laudatissimum ipsi et anisum, maxime adversus scorpiones vino bibitum (*Plin. 20, 17.*) Sinapi principatum habere ex his, quorum sublime vis feratur, iudicavit, quoniam non

aliud magis in nares et cerebrum penetret (*Plin.* 20, 22.).

EMPEDOCLES Agrigentinus, e Pythagorae quidem schola profectus, peculiarem tamen elementorum quatuor doctrinam poëmatibus prodidit. E terra et igne potissimum plantas oriri, sursum per ignem, deorsum in terram crescere (*Arist. de anim.* 2, 4.). Id quod *Theophrastus* ita exponit (*causs.* 1, 13.): aethera diffundi per ramos, terram per radices. Ea autem elementaris theoria esotericis maxime tradebatur, qui, iam initiati, materialismum haud amplius respuebant.

Exoterici vero nil nisi priscam poëticam philosophiam, quae populo placeret, ab ipso hauserunt. Animatas esse plantas, quin animalia stantuebat, quod nutent et ramos habeant directos, qui inflexi si remittantur, ilico repetant locum suum ac rectitudinem (*Plutarch. physic. phil. decret.* 5, 26.). Priores etiam ortu animalibus esse plantas, μηδαμῶς enim ἑλκλήρεως et ἀσυμφυέσι τοῖς μορίοις διεζευγμένας esse, quum in animalibus partes iam coalitae, vitaeque eiusmodi propria cuiusvis partis in animalibus desit (*Ib.* 5, 19.). Hinc etiam recte dicere potuit: se quondam fruticem, avem et piscem fuisse (*Diogen. Laërt.* 8, 77. *Clem. Alexandr. Strom.* 6, 627. *Athen.* 8, 17. p. 365.), quod cum Pythagorae metempsychosi congruit. Eam autem doctrinam imbibisse, et inde patet, quod

laurum putaverit dignissimam arborem, in quam homo transiturus sit (*Aelian. hist. anim.* 12, 7. *Plutarchi sympof.* 3, 1, 2.). Esse vero sexum utrumque mixtum in plantis et unitum, secedere tandem, dum e plantis animalia fiant (*Arist. gener. anim.* 1, 25. ad quem locum explicandum cf. *Philopon. h. l.* et *Sturzii Empedocl. p.* 557.). Ceteroquin animam inesse plantis suam, quae intelligentia et γνώσει, appetitu et sensatione polleat (*Ib.* 1, 1.). Ipsa ratione frui, *Sextus Empiricus* (*adv. Mathem.* 8, 286.) adducto Empedoclis ipso versu, testatur. Hinc etiam ὁμοιωσίν, ova parere more animalium, dixit, et folia cum capillis bestiarum et piscium squamis congruere (*Arist. meteor.* 4, 9. *gener. anim.* 1, 25. *Theophr. causf.* 1, 16.). Radicem vicem capitis et oris gerere, cum nutrimenta accipiat (*Themist. ad Arist. de anim.* 2, 4) quae Aristoteles fere repetit.

Similia fere tradidit ANAXAGORAS Clazomenius, Hippocrati Heraclidis filio tempore aequalis. Terram esse matrem, patrem plantarum vero solem. Animalia esse plantas, intelligentia et γνώσει praedita. Ipsum quoque ducere spiritum, quem ex aëre foliis absorbeant iterumque exhalent (*Pseudarist. de plant.* 1, 1. 2.).

DEMOCRITUS quoque Abderites, peragratis ab ineunte adolescentia Perside et Aegypto, Magos confectatus, mirabiles et magicas herbarum virtu-

tes celebrasse dicitur (*Plin.* 24, 17.). Composuit etiam librum, in quo incognitas illas et mirabiles tradidit vires. Esse e. g. herbam, cuius contactu illatae ab ave quadam exiliret cuneus a pastoribus arbori adactus: quae, etiamsi fide carent, admiratione tamen implent, coguntque confiteri, multum esse, quod vero superfit (*Plin.* 25, 2.). Neque abest ab his Democriteis suspicio serioris, Alexandrinae forte, originis, quum *Φρονιά καὶ μυστικά*, quae ipse nomen ferunt (*ed. Pizimentii Patav.* 1573. 8.), Saporem, Persarum regem, e quarto saeculo, nominent. Exstasse tamen praeterea et physiologiam plantarum Democriteam *Theophrasti* et *Diogenis* temporibus, inde patet, quod ille (*causs.* 2, 16.) opinionem Democriti adleget: plantas rectas aut strictas vita brevioris gaudere et maturius florere: Diogenes autem disertis verbis eos libros nominet (9, 47.).

Fuisse hos eosdem libros, quos *M. Varro* legerit (*de re rust.* 1, 1.) quosque excerptos habemus in Geoponicis, credibile est. Democriti Geogica citat *Columella* (11, 3.). Serioris tamen multo aetatis esse hos libros, patet e loco Geopon. 10, 73. ubi pruna armeniaca *βερύκοκκα, τέρμωνθου τερεβινθου* vocat, ac si Latinus fuerit saeculorum primorum aerae nostrae.

E Democriti adseclis *Apollodorus* plantam sensitivam, Aegyptiam aut Arabicam, observavit, quae

tactum fugeret, collabentibus foliis (*Plin.* 24, 17.).
Averrhoa sit *Caranbola* five *Mimosa polyacantha*,
 ambigitur.

CAP. VI.

ARISTOTELES.

Summus ille Graecorum philosophus, totam rerum naturam amplexus, a sepiarum et nauilorum aliorumque ostracodermatum structura et generatione, ad elephantum usque et dipodes et carnes aureos immenso ingenio ac sagacitate incredibili omnia percontatus, ad conspectum totius naturae et adfinitatum obviarum ea applicavit. Tantum abest ut plantas neglexerit, ut potius duos integros libros de iisdem conscripserit ipse fateatur. Theoriam vegetabilium vocat hos libros (*hist. anim.* 5, 1.) et alio loco (*de brevit. vit.* c. 6.) uberius ea semet explicaturum esse in libris de vegetabilibus pollicetur. Citant eos libros *Diogenes Laërtius* (5, 25.) *Athenaeus* (14, 18. p. 652.) et scho-liastes *Nicandri* (v. 645. p. 42.).

Neque tamen genuini illi libri etiamnum exstant, neque cum gravitate, dignitate et eruditione Aristotelis vilis illa compilatio congruit, quam *de plantis* vulgo inter Aristotelicos libros reperimus, quod mox uberius probabitur.

Aristoteles ipse, antequam Platonis schola aperta esset, eorum temporum more, radices et herbas quaesivisse et officinam instituisse fertur, unde Epicuro *Φαρμακοπώλης* audiit (*Athen.* 8, 13. p. 554.). Nec negari potest, et in genuinis ipsius scriptis experientiam rei herbariae apparere haud vulgarem, maxime vero ratiocinia speciosa de natura plantarum ac consensu cum animalibus aut differentia ab iisdem. Incredibili ingenii vi ac solida subactaque doctrina inquisivit tum in gradus et adfinitates organismorum, tum in functiones plantarum et phaenomena singularia, quae ex ipsius systemate philosophico exponere satagebat.

Intimo animo Aristoteles ingentem illam ideam conceperat de serie continua organismorum, qua sensim perfectiores abeunt in minus perfecta. „Natura,“ inquit, „continuo progreditur ab inanimatis ad animalia, per viva quidem, quae tamen haud animalia sunt, ut satis exigua superfit differentia vicinorum satis sibi corporum. Inter marina animalia plura sunt, quorum membra soluta vitam protrahunt, sicut *σπίπετρον* dictum (*Sedum acre*) clavis appensum diu vitam protrahere potest. Talia marina corpora quorsum pertineant, ambigitur“ (*part. anim.* 4, 5.). Et alio loco (*hist.* 8, 1.) eadem repetit, addita *ὄστρακοδερμάτων* cum plantis comparatione. Esse eadem omnino plantas, respectu animalium reliquorum gradantium

nuncupanda. Sensum etiam alia marina corpora minime, alia perobscure manifestare. Tertio loco (*generat. anim.* 3, 11.) plantas considerat velut *ὄστρακοδέσματα* terreftria, haec vero velut plantas marinas. Quanto *ζωτικότερον* sit aqua terrâ, tanto vivaciora etiam esse ostracodermata plantis. Cum insectis etiam plantas comparat, quod illorum membra seiuncta pariter ac plantarum partes possint vitam protrahere. Apparere id praecipuis in *ἀποφυτεῖα* vegetabilium: eas enim partes omnes vivere, quae *ἀρχὴν τῆς δυνάμει ἐνοῦσαν* in se contineant (*de brevit. vit. c.* 6.).

Insignem credit differentiam utriusque regni statui posse, quod plantae nullis excrementis (*περιπτώμασι*) gaudeant; unde et radicem attrahere nonnisi praeparata iam nutrimenta: terra enim, et calore eius uti velut ventriculo (*part. anim.* 2, 3.). Exiguam *περίπτωμα*, quo plantae gaudent, suavem producere ipsi videtur odorem, quem in plantis pluribus, in animalibus vero perpaucis animadverteris. Calida enim et sicca est plantarum natura, sicut *Anaxagoras* iam monuerit, terram matrem, solem vero plantarum patrem esse. Unde exponenda ipsi videtur fragrantia frequentior herbarum, fructuum et succorum, quae sub ferventiori Iove et in terra aridiore gignuntur (*problem.* 13, 4.).

Unicum agnoscit *Aristoteles* totius vegetationis

finem, fructuum generationem. Hinc etiam, quo imperfectiora animalia, eo magis plantis hoc respectu similia ipsi videntur (*hist. anim.* 8, 1.). Omnis nutritio, omneque plantarum incrementum ad fructificationem tendere ipsi videtur (*gener.* 1, 8.). Semen quoque plantarum hactenus differre a feminibus animalium, quod illa non ex omnibus partibus proveniant, sed quod per se subsistant et in aliud abeant individuum (*gener. anim.* 1, 18.).

Radicem plantarum et oris et capitis vicem gerere, si aliena liceat componere organa, si iisdem gaudeant functionibus (*de anim.* 2, 4.). Sensum in attractione nutrimentorum et in nutritione ipsa negandum plane non esse, hinc etiam vivere plantas (*de anim.* 2, 2.).

Sexus differentiam in plantis nullam agnovit *Aristoteles*, ut gradus iterum ad minus perfecta animalia statuatur: namque et in his iam connubium sexus utriusque in eodem individuo observatur (*gener. anim.* 1, 25.). Mixtio haec utriusque sexus ab *Empedocle* iam adsumpta, axiomatis loco ab Aristotele collocatur (*gener. anim.* 3, 10.).

Sed liceat ad singulas transire observationes. Eminent autem ea praecipue de feminibus vetustioribus, facilius germinantibus quam recentiora, quod haec contineant *περίτρωμα* et debiliora sint (*probl.* 20, 17.). Quae de olerum feminibus hic intelli-

git, nos praeprimis de cucumerum aliorumque pinguibus seminibus experti sumus. Radiculas (ῥαφάνιδες) eo acriores esse, quo tenuiores sint (*probl.* 20, 11. Cf. *Athen.* 9, 2.). . Si quis σέλινον radice tenuis circumfoderit et καχεύδια circumposuerit, multo maiores et crassiores fieri radices. Ea καχεύδια vertunt Geoponici (12, 23.) in ἄχυρα, ut vel paleae sint vel hordeum tostum (*problema.* 20, 8.). . Quae florent, fructu nonnunquam carere videntur, ut σίκνος (*Cucumis Melo*) et κολοκύνθης (*Cucumis sativus*) et ῥόα (nonne ῥόσς *Cotinus*?) seu sorba ἀναρπα, sed his tamen fructum esse: pericarpium esse florem in Cucumere Melone (*probl.* 20, 3.). Rosas umbilico aspero (*germine hispido*) instructae (nonne *R. muscosa aut moschata*) suavius olere quam quibus germen laeve sit (*probl.* 12, 8.). Inquirat etiam in rationem, cur ἵπποσέλινον (*Smyrniolum Olus atrum*) bienne sit? (*probl.* 20, 7.)

Non desunt tamen exempla, ubi genio aevi sui et mirabilium amori indulget. Sic rutam pulcherrimam et plurimam enasci arbitratur, si ficui inferatur, quod fide omnino vacat (*probl.* 20, 18.).

PSEUDO-ARISTOTELES DE PLANTIS.

Haud necessarium arbitror, quod *Iul. Caes. Scaliger* immensam eruditionis suppellectilem, integrique voluminis laborem in eo collocaverit, ut

supposititios esse hos libros multoque iunioris aetatis, doceret. Namque cuius, qui vel primis tantummodo labris linguae graecae rudimenta gustaverit, vel paucissimos Stagiritae genuinos libros legerit, luce meridiana clarius apparere necesse est, tum summe indignam esse tanto philosopho ratiocinationum (*si quae sunt*) et ipsius orationis rationem, tum nec Graece primitus scriptos esse hos libros, sed e, nescio quo medii aevi, scholastico libello versos tandem in Graecam linguam. Fuerit is interpretis ineptus aut impostor, *Maximus Planudes* (*ut Scaligero*) aut *Theodorus Metochita* (*ut mihi*) aut *Gennadius*, aut alius quispiam Graeculus saeculorum XIV et XV, perinde esse videtur.

Ineptum voco interpretem, aut, si mavis, auctorem, quod nullibi „lucidi ordinis“ amor, nullibi subacta doctrina, nusquam demum gravitas sermonis ac orationis dignitas apparet.

Nugis scholasticis de anima vegetabilium incipit, iisdem paullo intermissis dein pergit, iisdem denique finem orationi imponit. Nullum apparet argumentum cuiusvis capitis, nullus finis totius orationis, nulla cognitio plantarum. Ubi enim, ut paucula exempla absurditatis adferam, de plantis vel annuis vel perennibus negatur, abrupta protinus oratione, addit: „Neque possumus haec „omnia scire, nisi per syllogismos.“ Et paullo

post: „Non debemus perscrutari definitiones per „singulas.“ Sermo barbarus: Φιτρὸν ponit pro καυλῶ. De antiquorum rei herbariae scriptorum libris loquens, barbaramente adiungit: πῶς ἂν ἐπιμελῶς σκοπήσωμεν τὰς βίβλους αὐτῶν, ἃς ἔγραψαν, καὶ δυνηθεῖμεν διερευνῆσαι τοῦτον τὸν μυελὸν ἐρεῦνῃ συνοπτικῇ. En ridiculam dictionem, quae Aristotelica esse debebat! Idiota de limpido vitis latice loquens cum pice eum comparat: in quibusdam plantis esse humorem ἀρχέγονον, sicut in Origano et planta, quae dicatur ὀπιγαίς. Quot verba, tot ineptiae! Ὀπιγαίς certe corrupta ex Arabibus mutuo accepta vox!

Genicula seu nodos graminum sua potius lingua quam graece nominat δεσμούς, eosque (*quidne absurdius fingi potest!*) cum nervis animalium componit. Aristoteles, ut memoravimus, sexum utrumque haudquaquam distinctum esse in plantis contenderat: noster Pseudaristoteles omnino distinctum sexum tradit. Masculas plantas enim semper esse asperiores et duriores et horridiores, femininas debiliores et magis fructiferas. Vitam plantarum nullam esse, sensus enim causam vitae esse. (*En philosophum!*) Quae ἀψυχα sint, ψυχὴν οὐκ ἔχειν: ζῶν esse τὸ μέσον, et quae sunt reliquae eiusmodi barbarae nugae.

Piget fere ac taedet adiungere, quae Oedipum poscunt, ut exponantur: βελόνιον τὸ δῆλητήριον,

μεταφυτευόμενον εἰς Αἴγυπτον ἢ Παλαιστίνην, γίνεσθαι βρώσιμον (Cf. *Matthiol. epist. lib. 5. p. 211.*): ἀρτεμισίαν, quae inferatur in sylvestrem Artemisiam. (*Ecquis unquam haec audivit!*) ἀγρίαν μορέαν τὸ συκόμορον: μορέαν in multas arbores inferi posse. Sed sufficit his subsistere, ut quam futilis et contemptu dignus sit is liber, quam parum cum Aristotelicis comparandus, pateat.

CAP. VII.

RHIZOTOMI.

Peculiare hominum genus, quod a radicibus effodiendis nomen habet, a tota antiquitate Graeca fatis celebratum, neque indignum prorsus nostra attentione, licet maxima eorum pars, literarum rudis, superstitioni dedita, radicibus et herbis magicas tribueret virtutes, goëtica arte eas feceret, praepararet ac venderet. Namque qui rhyzotomi erant, *Φαρμακοπόλαι* etiam nominabantur, *ἐπιτραγωδοῦντες*, ut *Theophrastus* (*hist. 9, 9.*) ait, inventa sua ostentantes. Praeceperunt enim alias radices vento averso, alias corpore peruncto effodere, alias noctu, interdium alias. Aggravare nonnullas caput aut oculos laedere, unde allia comedere et vinum forberé necesse fit, priusquam adgrediantur radices. Precari autem in se-

cando, nec ἄπονον ipse Theophrastus indicat. Ineptum autem vult praeceptum rhizotomorum, quod ense acuto ter circumscribi radix debeat, aut quod circumfalsare ac plurima περὶ ἀφροδισίων fabulari. Inepta existimat praecepta, quod, qui helleborum fecet, debeat aquilam cavere tam a dextra, quam a sinistra, ortum solis spectare et plurima precari.

Ea tamen superstitiosa barbaries rhizotomorum non impedivit quosdam, quin curatius in naturam inquirerent vegetabilium bonasque publicarent de iis observationes. Exstiterunt iam *Theophrasti*, magis etiam *Athenaei* et scholiastarum temporibus opera ῥιζοτομικά, quae citare ii scriptores haud superfluum putarent.

ΘΡΑΣΥΑΜ Mantinensem primum vocat *Theophrastus* (*hist.* 9, 18.) et δεινότεατον τὰ περὶ τὰς ῥίζας, qui naturas plantarum et vires indagans, eandem plantam modo pharmacum esse, modo non esse, pro ratione hominis, qui ea utatur, praecepit. Ipse etiam ἄπονον τὴν ἀπόλυσιν, ope toxicum ex papavere et cicuta parati, invenit (*ib.* 9, 17.). Quod imitati Hispani e sola cicuta (*herba Apio petroselino simili*) id toxicum praepararunt (*Strabo* 3, p. 251.).

Thrasylae discipulum ALEXIUM, magis peritum in medicina indicat *Theophrastus* (9, 17.).

EUEMUS Φαρμακοπώλης in se ipso tentavit

herbarum virtutes (*Theophr. hist.* 9, 18.). De oleribus scripsit (*Athen.* 9, 2. p. 369.) et brassicam distinxit in tres species, ἀλμυρίδα καὶ λειόφυλλον καὶ σελινούσιον, illam suavissimam, hanc crispam. Fuerit idem Rhodius, qui de physica scripserit, Aristotelis discipulus, nescio (*Simplic. in Arist. physic.* 1. f. 21.)

ARISTOPHILUS, et is Φαρμακοπόλης Plataicus, ad coitum remedia habuit (*ib.* 9, 19.).

Videntur ex his rhizotomis nonnulli physicae ipsi et oeconomiae operam dedisse, ut ex variis *Aristotelis* et *Theophrasti* locis patet. Sic CLEIDEMUS, qui de causa coruscationis et fulminis ratiocinatus est (*Aristot. meteor.* 2, 9.), morbos plantarum indagaturus, sicum scabie, oleam lichene, viti τῶ ῥέιν affici prodidit (*Theophr. caus.* 5, 12.). Ex iisdem etiam partibus constare plantas ac animalia docuit (*Theophr. hist.* 3, 2.). Serenda esse frumenta occidentibus vergiliis (*Theophr. caus.* 3, 28.).

Physicus etiam MENESTOR fuisse videtur, cum de humore vegetabilium praeceperit, quem ὀπὸν vocasse dicitur (*Theophr. hist.* 1, 3.). Is de mori fructificatione nonnulla prodidit (*Theophr. caus.* 1, 21.). Aquatiles plantas natura calidiores esse, quod gelu non enecentur (*ib.* 1, 26.). Nimis pinguem terram plantis nocere ob siccitatem facile contractam (*ib.* 2, 5.).

Physicus fuit *HIPPON*, quem *Aristoteles* (*de anim.* 1, 2.) citat. Omnes sylvestres plantas cicures reddi posse et vice versa, observavit, unde specie haud differre iure effecit (*Theophr. hist.* 1, 6.).

DIODENES quoque, sive fuerit Apolloniates, sive allus, quem *Aristoteles* (*de gener. et corrupt.* 1, 6.) nominat, ex aqua putrescente et mixtione cum terra plantas oriri docuit (*Theophr. hist.* 3, 2.).

LEOPHANES quis fuerit, latet. *Aristoteles* (*gener. anim.* 4, 1.) eum nominat, dum de subligando teste alterutro ad procreandam sobolem loquitur. *Theophrastus* (*causs.* 2, 6.) citat eius sententiam, quod humus atra optimum plantarum nutrimentum sit.

ANDROTION oeconomus fuisse videtur. Namque quae de oleae et myrti amicitia (*Theophr. causs.* 3, 15.) et de purgatione necessaria earum arborum (*hist.* 2, 8.) reliquit, eo fere redeunt. Eius de ficuum speciebus locum citat *Athenaeus* (3, 3.) *γεωργικόν* nominat librum (3, 7.).

Hi omnes Theophrasto priores. Quoniam vero aevo vixerint *ῥιζοτομικῶν* auctores sequentes, haud facile erui potest.

EUMACHUS Corcyraeus (*Athen.* 15, 8. p. 681.).

ANACREON (*Schol. Nicandr. ther. v.* 590. p. 39.).

MICTON (*ib. v.* 617. p. 40.).